

Részletek

az

Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának 562-es számú tárgyalótermében,

2006. szeptember 14-én 13 órakor

tartott

a

GM-növények hazai engedélyezéséről szóló kerekasztal-beszélgetés (8b)

hozzászólásaiból
(*kibővített*)

Szerkesztette:
Darvas Béla

**Budapest
2006**

Tartalomjegyzék

<i>Meghívó</i> _____	3
<i>Résztevők listája</i> _____	4
<i>A GMO-Kerekasztal házigazdájának köszöntője</i> (Ángyán József) _____	5
<i>A T/826 törvényjavaslat környezetvédelmi vonatkozásai</i> (Rodics Katalin) _____	6
<i>A géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosításáról rendelkező, T/826 számon benyújtott törvényjavaslattal kapcsolatos várható országgyűlési menetrend</i> (Ángyán József) _____	7
<i>A T/826. számú törvényjavaslat törvényességi mérlege</i> (Tanka Endre) _____	8
<i>Az Élőlánc Magyarországért véleménye a a T/826. számú törvényjavaslat a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosítási javaslatáról</i> (Kajner Péter) _____	11
<i>A MON 810-es kukorica bevezetésének magyarországi előnyei és hátrányai</i> (Darvas Béla) _____	12
<i>A Géntechnológiai Szakhatóság tárgyalói és érvrendszere a MON 810-es moratórium kérdésében</i> (Rodics Katalin) _____	15
<i>A MON 810-es moratórium feloldásának tárgyalási előkészítéséről – a Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság tárgyalói és érvrendszere</i> (Vértes Tímea) _____	16
<i>A MON 810-es moratórium körül</i> (Darvas Béla, Polgár A. László és Székács András) _____	17
<i>Az Élőlánc Magyarországért Gráf József miniszternél tett látogatásáról</i> (Ács Sándorné) _____	18
<i>Az Élőlánc Magyarországért levele az FVM miniszterének</i> (Ács Sándorné és Kajner Péter) _____	19
<i>A MON 810-es moratórium szakmai megalapozóinak hatósági kapcsolatairól</i> (Darvas Béla) _____	20
<i>Az Egerben rendezett Első Európai Természetvédelmi Biológiai Kongresszus genetikailag módosított növényekkel foglalkozó szimpóziuma</i> (Székács András) _____	21
<i>Rövid összefoglaló a 7. Magyar Ökológus Kongresszuson a GM-növényekkel kapcsolatban elhangzott előadásokról és munkaértekezletről</i> (Bakonyi Gábor) _____	22
<i>Lopakodó GMO</i> (Sajgó Mihály) _____	23
<i>Az Élőlánc Magyarországért levele az MTA elnökének</i> (Kajner Péter, Ács Sándorné és Lányi András) _____	24
<i>Az Akadémiai Agrárkutató Központ tervéről</i> (Kömíves Tamás) _____	25

Meghívó

az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának 562-es számú tárgyalótermébe
(az Országgyűlés Irodaháza, Budapest Széchenyi rakpart 19; a Margit-híd pesti hídfőjénél – bejárat a Duna felől)
2006. szeptember 14-án 13 órakor kezdődő

a

GM-növények hazai engedélyezéséről szóló kerekasztal-megbeszélésre (8)

Ángyán József†: A házigazda köszöntője (5 perc)

Szakterületi összefoglalók (első, nyilvános rész – levezető Darvas Béla):

(1) Tájékoztatók a T/826. számú törvényjavaslat a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosításáról (<http://www.vedegylet.hu/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=68&page=5>)

Akác Béla†: A törvényjavaslat mezőgazdasági újdonságai (5 perc)

Rodics Katalin†: A törvényjavaslat környezetvédelmi vonatkozásai (5 perc)

Ángyán József: A törvényjavaslattal kapcsolatos szakbizottsági előkészületek (5 perc)

Tanka Endre: Egy jogász jegyzetei a törvénymódosításhoz (5 perc)

Kajner Péter†: Az Élőlánc Magyarországért véleménye a törvényjavaslatról (5 perc)

(2) A 2006. szeptember 18-ai magyar moratórium feloldásának (EC) tárgyalási előkészítéséről

Darvas Béla: A MON 810-es fajtacsoport előnyei és hátrányai (írásbeli hozzászólás)

Rodics Katalin†: A Mezőgazdasági Géntechnológiai Szakhatóság tárgyalói és érvrendszere (5 perc)

Vértés Tímea†: A Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság tárgyalói és érvrendszere (5 perc)

Darvas Béla, Polgár A. László° és Székács András: A MON 810-es moratóriumot alátámasztó magyar vizsgálatok és azok sorsa (írásbeli hozzászólás)

Darvas Béla: A MON 810-es moratórium szakmai megalapozóinak hatósági kapcsolatairól (5 perc)

Ács Sándorné, Kajner P. és Lányi A.: Az Élőlánc Magyarországért levele az FVM miniszterének (5 perc)

(3) Tájékoztatók

Székács András: Az Első Európai Természetvédelmi Biológiai Kongresszus genetikailag módosított növényekkel foglalkozó szimpóziuma (írásbeli hozzászólás)

Bakonyi Gábor: A 7. Magyar Ökológus Kongresszus GMO szimpóziuma (írásbeli hozzászólás)

Sajgó Mihály: A SzIE NVT (Gödöllő) Pioneer-nak végzett vizsgálatairól (5 perc)

Kajner Péter†, Ács Sné és Lányi A.°: Az Élőlánc Magyarországért levele az MTA elnökének (5 perc)

Kőmíves Tamás°: Az MTA Agrárkutató Központ (Martonvásár) terveiről (5 perc)

Gyulai Ferenc: Tápiószéle helyzete (5 perc)

Honlap-részünk: <http://www.vedegylet.hu/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=68&page=4>.

Az ülésen hangfelvétel készülhet. Képviselők†, megfigyelői státuszú tagjaink† és vendégeink° (°csak ülésünk első részén vehetnek részt).

Hozzászólások és vita (második, zárt rész – levezető Darvas Béla).

Koegzisztencia-szabályozás és moratórium – **Állásfoglalás fogalmazása és jóváhagyása**

Meghívottak: Bagi Béla†, Bumbulut László°, Dömölki Livia°, Fidrich Róbert°, Kiss József°, Lauber Éva°, Móra Vera°, Nagy Dénes°, Nemes Noémi°, Orosz Sándor†, Pethő Ágnes°, Polgár A. László°, továbbá a sajtó képviselői°.

Értesítést kapnak rendezvényünkről: Heszky László, Lövei Gábor, Vida Gábor, az MTA elnöke (Vizi E. Szilveszter), az MTA Agrárretikai Bizottságának elnöke (Hámori József) és a Köztársasági elnök megbízottja (Landi Balázs).

Részvevők listája

- Ács Sándorné**, Kishantosi Vidékfejlesztési Központ Kht., Kishantos; *IFOAM*
- Akác Béla**⁺, FVM Biotechnológiai Osztály, Budapest
- Ángyán József**‡ prof. (DSc.), Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Gödöllő; képviselő (FIDESZ)
- Bagi Béla**‡, képviselő (FIDESZ)
- Balla László** prof. (DSc.), Magyar Növénynevelők Egyesülete, Budapest
- Bardócz Zsuzsa** dr. (DSc.), Norvég Génökológiai Intézet (*GENØK*), Norvégia/Skócia/Magyarország
- Bauer Lea**, Biokontroll Hungária Kht., Budapest
- Bumbulucz László**^o dr., Scanagro, Budapest
- Darvas Béla** prof. (DSc.), MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest
- Fidrich Róbert**^o, Magyar Természetvédők Szövetsége, Budapest
- Füsti Molnár Gábor**⁺, OMMI Vetőmag-felügyeleti Főosztály, Budapest
- Gyulai Ferenc**⁺ dr. (DSc.), OMMI Agrobotanikai Központ, Tápiószéle
- Holly László**⁺ dr., OMMI, Budapest
- Illés Zoltán** dr., Közép-európai Egyetem, Budapest
- Kajner Péter**⁺, Magyar Környezet-gazdaságtani Központ, Budapest
- Lauber Éva**^o, MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest
- Márai Géza** dr., Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Gödöllő
- Marillai Andrea**^o, *Képmás*, Budapest
- Móra Veronika**^o, Ökotárs Alapítvány, Budapest
- Nagy Dénes**^o, Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület, Budapest
- Nemes Noémi**^o, Greenpeace, Budapest
- Orosz Sándor**‡ dr., képviselő (MSzP)
- Polgár A. László**^o dr. (CSc.), MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest
- Rodics Katalin**⁺ dr., Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Nemzetközi Környezetpolitikai Főosztály, Budapest
- Roszik Péter** dr., Biokultúra Szövetség; Biokontroll Hungária Kht., Budapest
- Sajgó Mihály** prof. (DSc.), Szent István Egyetem, Kémia és Biokémia Tanszék, Gödöllő
- Székács András** dr. (DSc.), MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest
- Tanka Endre** prof. (DSc.), Károli Gáspár Református Egyetem, Környezetvédelmi és Agrárjogi Tanszék, Budapest
- Varga Zoltán Sándor** prof. (DSc.), Debreceni Egyetem, Természettudományi Kar, Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debrecen
- Vértes Tímea**⁺, FVM Biotechnológiai Osztály, Budapest

A GMO-Kerekasztal házigazdájának köszöntője

Ángyán József

Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézete, Gödöllő; Magyar Köztársaság Országgyűlésének Mezőgazdasági Bizottsága

Immár nyolcadik alkalommal ülésezik a GM-növények hazai engedélyezésének problémakörével, annak kritikai elemzésével foglalkozó kerekasztal, melyet Darvas Béla professzor úr és Illés Zoltán képviselő úr kezdeményezésére számos érintett tudományterület és szakma résztvevői önkéntes szerveződésként hoztak létre annak érdekében, hogy a magyar társadalmat és a törvényhozást informálják a GM-technológia alkalmazásainak lehetőségeiről és kockázatairól, és ezzel hozzájáruljanak annak a jelenleginél kiegyensúlyozottabb megítéléséhez.

A kerekasztal-beszélgetések tevékenységében a kezdetektől magam is részt veszek, és miután a sors úgy hozta, hogy Illés Zoltán a 2006-os országgyűlési választásokon nem szerzett mandátumot, én viszont a gazdák, az agrárium és a vidék képviselőjében országgyűlési képviselő lettem, így lelkiismereti kötelességemnek éreztem, hogy a házigazdai szerepet tőle átvéve megkísérlem a GMO-Kerekasztal működésének feltételeit továbbra is biztosítani. Nem lesz egyszerű ennek a kihívásnak megfelelni, hiszen Illés Zoltán képviselő úr igen magasra tette a mércét. E szerepkörében is megtapasztalt lelkiismeretes, kitartó és igen eredményes munkájáért mindannyiunk nevében ez alkalommal is hálás köszönetet mondok. Darvas Bélával, a GMO-Kerekasztal vezetőjével együtt kérjük, hogy változatlanul vegyen részt e szellemi műhely munkájában és vezetésében.

Magam igyekszem megfelelni a kihívásnak. Az ülések technikai feltételeinek biztosításán túl feladatomnak érzem a törvényhozás, a civil társadalom valamint a szakmai tudományos körök közötti kapcsolat erősítését. Kezdeményezni szeretném egy olyan szervezeti keretrendszer kialakítását, amelyben a GMO-Kerekasztalban megjelenő szakértői tudás még inkább a törvényhozás szolgálatába állhat, segítheti a megalapozottabb és a magyar társadalom érdekeit jobban kifejező döntések meghozatalát.

Kívánom mindnyájunknak, hogy ez a szakmai munka és a törvényhozás együttműködése egyre eredményesebb legyen, hiszen a kihívás és a ránk nehezedő nyomás növekszik, a helyi társadalom és a globális tőke érdek-összeütközése a GMO területen egyre kézzelfoghatóbbá válik. Ebben a helyzetben szükségünk lesz minden megalapozott érvre, elemzésre, amelyet – tudományos szakmai lelkiismerete alapján – a felelős szakértelmiség letehet a köz asztalára. Mindezek jegyében, házigazdaként első ízben kívánok a GMO-Kerekasztalnak eredményes munkát, a törvényhozásnak pedig az itt felhalmozott tudás felelősségteljes felhasználását.

A T/826 törvényjavaslat környezetvédelmi vonatkozásai

Rodics Katalin

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Közösségi és Nemzetközi Főosztály, Budapest

A legfontosabb, hogy sikerült legalább a 400 méteres izolációs távolságot megőriznünk és a lehetőségét annak, hogy védett területek esetén ezt 800 méterre emelhessük. ***Nem sikerült viszont a védett területek vonatkozásában azt az általános tiltást a szövegben megtartanunk,*** mely szerint védett területeken tilos géntechnológiával módosított (GM) növényeket termesztetni.

Az általános tiltás helyett csak az eseti engedélyezés kapcsán lesz módja a természetvédelmi hatóságoknak a GM-növények termesztését megtiltani, az izolációs távolságot maximum 800 méterben meghatározni, és egyéb biztonsági intézkedéseket megkövetelni a védett területeken belül, illetve ezek környezetében. Ez jóval több munkát fog a környezetvédelmi szakhatóságokra róni, mint amennyi az általános tiltás esetén lett volna, ráadásul minden egyes esetben külön részletezni, indokolni kell majd a döntés jogosságát. Ez nemcsak a többletmunka miatt aggasztó, hanem amiatt is, hogy ezek az indoklások mindig támadási felületet biztosíthatnak a módszer támogatói számára. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a klasszikus hazai védett területeken, valamint az ún. NATURA 2000 területek körzetében a GM-növények termesztését meg kell akadályozni, hiszen az Európai Unió természetvédelmét biztosító két irányelve, az élőhely és a madár védelmi irányelv előírja, hogy ezeken a területeken az ott lévő ökoszisztémát, fajokat semmiféle zavarás, károsodás nem érheti. ***A GM-növények viszont a táplálékláncokon keresztül bizonyosan részévé válnak a helyi ökoszisztémának, azaz teljesül a zavarás kritériuma.*** Erre vonatkozó példákat a rovarokon aktivitást mutató *Bt*-toxint termelő növények köréből lehet felsorolni.

A géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosításáról rendelkező, T/826 számon benyújtott törvényjavaslattal kapcsolatos várható országgyűlési menetrend

Ángyán József

Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézete, Gödöllő; Magyar Köztársaság Országgyűlésének Mezőgazdasági Bizottsága

A törvényjavaslatot¹ a Magyar Köztársaság kormánya nevében a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 2006 július 28-án nyújtotta be az országgyűléshez. Azt a törvényhozás tárgysorozatába vette, és 2006 szeptember 7-én az előterjesztést tárgyaló illetékes bizottságokat kijelölte.²

Első helyen kijelölt bizottságként a Mezőgazdasági bizottságot nevezte meg, de ezen túl azt az Egészségügyi, az Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi, az Európai ügyek, a Gazdasági és informatikai valamint a Környezetvédelmi bizottságok is tárgyalják.

A törvényjavaslat jelenleg arra vár, hogy a kijelölt bizottságok annak vitáját napirendre tűzzék, és általános vitára való alkalmasságát vagy alkalmatlanságát megállapítsák.

A törvényjavaslat tárgyalásának várható menetrendje a következő:

- (i) szeptember 18-30: a parlamenti pártok illetékes kabinetjei és frakciói kialakítják véleményüket;
- (ii) október 2-9: az illetékes bizottságok a javaslatot megtárgyalják, és döntenek az általános vitára bocsátásról;
- (iii) október 9-10: az általános plenáris vita megkezdése;
- (iv) október 16-17 (-18): az általános plenáris vita folytatása és lezárása.

A parlament őszi ülészakájának további pontos menetrendje még nem ismert. Az őszi ülészak plenáris üléseinek tervezett időpontjai az alábbiak:

- október 24-25;
- október 30-31;
- november 6-7;
- november 13-14. (és 16-17-18³);
- november 20-21;
- november 27-28 (-29³);
- december 4-5(-6³);
- december 11-12.

A részletes plenáris vitára, a módosító indítványokkal kapcsolatos szavazásokra valamint a végszavazásra feltehetőleg az október végi és november elejei ülésnapokon kerülhet sor.

A menetrend ismeretében lehetőség nyílik arra, hogy hatással legyünk a törvényt módosítás tartalmára, és az időütemezés figyelembe vételével célszerűnek látszik közös állásfoglalásainkat valamennyi parlamenti párt frakciójához eljuttatni. Ezek érvényesítése érdekében ki-ki a saját csatornáin keresztül is megpróbálhat lobbizni.

¹ <http://www.parlament.hu/irom38/00826/00826.pdf>

² http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_irom.irom_adat?p_ckl=38&p_izon=826

³ a költségvetési törvényjavaslat ütemezésétől függően

A T/826. számú törvényjavaslat törvényességi mérlege⁴

Tanka Endre

Károli Gáspár Református Egyetem, Környezetvédelmi és Agrárjogi Tanszék, Budapest

(A) Álláspontom szerint **a törvényjavaslat (T) a magyar Alkotmány 18. és 70/D. szakaszaiba ütközik, így alkotmányosértő** a következők miatt:

(i) A GMO és GMM⁵ tevékenységről szóló jogszabályoknak egyik lényeges jogforrása a 132/2004. (IV. 29.) Korm. rend. (R), amely a géntechnológiai tevékenység engedélyezési eljárási rendjéről és ennek során az Európai Bizottsággal (EB) való kapcsolattartásról szól. A R nemcsak eljárási, hanem lényeges anyagi jogi rendelkezéseket tartalmaz, valójában – az 1998. évi géntörvényt (GTV) lerontva – intézményesíti a GM-növények köztermesztésbe vonását.

Az R tehát központi eleme a „GMO- jogcsomagnak”, hatályát és rendelkezéseit a T pedig nem érinti, ezért az minden tekintetben irányadó a jogalkotó és a jogalkalmazó számára. Az R jogi sajátága, hogy még uniós tagságunk létrejötte előtt, a magyar joghatóság önrendelkezési jogának gyakorlásával született. Emiatt – bár a közösségi jog kötelező átvételét teljesítette – nem állhat szemben Alkotmányunkkal és a hazai jogrenddel. A R 16. és 21. §-ban foglaltak viszont figyelmen kívül hagyják az Alkotmány 18. és 70/D. § rendelkezéseit, valamint az alkotmányos jogvédelem ehhez fűzött alkotmánybírói gyakorlatát.

(ii) „**A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.**”

(18. §) „A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. Ezt a jogot a Magyar Köztársaság... (többek közt) az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.” (70/D. §) Ezek szerint az egészséges és biztonságos környezethez való jog a magyar állam területén tartózkodó bármely személyt megilleti: az oltalom jogalanyi köre még az állampolgári jogokon is túlterjed, mert azonos védelmet nyújt a nem állampolgárok részére is. E jog – az elővigyázatosság és a megelőzés uniós környezetvédelmi alapelvek minimális garanciájaként – megköveteli, hogy bármely hazai fogyasztó hiteles tájékoztatást kapjon a neki szolgáltatott élelmiszer GM-mentességéről vagy GM-tartalmáról, függetlenül az összetétel arányától. Ehhez képest a jogalkotónak 2004 IV. 29-én – még a kötelező közösségi jog átvétele címén – sem volt joga arra, hogy – Alkotmányunkkal szemben – a GM-tartalmú élelmiszertermék forgalomba hozatala és csomagolása során megtagadja a GM-összetétel jelölését.

A R 16. § szerint „a közvetlen feldolgozásra szánt termékek esetén a GM-szervezetek forgalomba hozatala, jelölése és csomagolása során nem kell alkalmazni az engedélyezést, az EB és a tagállamok tájékoztatására, a forgalomba hozatalra vonatkozó előírásokat, ha az engedélyezett GM-szervezet nyomokban 0,9%-nál nem nagyobb mértékben fordul elő, feltéve, hogy ez technológiailag elkerülhetetlen szennyeződésből ered.”

E szabály egyrészt a 0,9%-ot meg nem haladó GM-tartalmú élelmiszert az organikus termékkel azonosnak rendeli minősíteni, másrészt – értelméztől függően – szükségtelenné teszi a génmódosítás jelölését annak ellenére, hogy az egészségügyi kockázat kizártsága tudományosan ilyen arányú összetételnél sem bizonyított, továbbá mind az előforduló GM-tartalom mérése és az „elkerülhetetlen szennyeződés” bizonyítása nemcsak megoldatlan, hanem a forgalmazó részéről súlyos visszaélésekre ad alapot. A jogi előírás ezzel a fogyasztót megfosztja az információhoz való jogától: nem tudhatja, hogy GM-táplálék fogyasztására kényszerítik, ami esetleg súlyos egészségügyi kockázattal jár. Egyidejűleg kizárja a fogyasztó választási szabadságát: nem dönthet saját érdeke és (a vagyoni forgalomban őt megillető) ügyleti szabadsága szerint arról, hogy kíván-e GM-élelmiszert vásárolni vagy sem. Másrészt az R – mint a törvénynél alacsonyabb szintű jogforrás – alkotmányosértést valósít meg azzal is, hogy magasabb rangú jogforrással ellentétesen, annak tartalmát lerontva rendelkezik. A GTV 30. § ui. a kormány számon kérhető kötelezettségévé teszi a GM-szervezetek használatából eredő környezeti, egészségügyi, gazdasági, társadalmi hatások és kockázatok megismertetését. Ez a közérdekű igény eleve elesik, ha a tájékoztatási kötelezettséget a 0,9%-ot meghaladó GM-tartalomra korlátozzák.

(iii) **A kockázat utólagos bizonyítását és a környezeti kockázat-értékelés felülvizsgálatát kivéve** „a terméként vagy termékben megjelenő GM-szervezetek forgalomba hozatala nem korlátozható az EU területén, amennyiben a jogszabályi előírásoknak megfelel.” (R 21. § /5/).

Ez az előírás egyrészt – az elővigyázatosság és a megelőzés legfontosabb uniós környezetvédelmi alapelveit semmibe véve – a hazai géntechnológiai hatóságok általános köteletségévé teszi a GMO-köztermesztés engedélyezését. A fenti alapelvek követelménye, hogy – az egészségügyi és/vagy környezeti kockázat veszélyével

⁴ A géntechnológiai tevékenységről szóló 1998: XXVII. tv. módosítása és az együtt-termesztés bevezetése

⁵ GMO = genetikailag módosított organizmus; GMM = genetikailag módosított mikroorganizmusok

járó – GMO-köztermesztésre csak kivételesen, akkor kerülhessen sor, ha bizonyított az említett kockázati tényezők kizártsága. Így az Európai Bíróság több jogterületen (pl. veszélyes vegyi anyagok felhasználása, biotechnológia, ipari tevékenységből származó baleseti kockázat) azt az intézményi rendezőelvet alakította ki, hogy – a még nem bizonyított, de valószínű, alaposan vélelmezhető környezeti és egészségügyi kockázatok, ártalmak elkerülése végett – mind addig, amíg a valós kockázat hatásait egyértelműen nem bizonyítják, az engedélyezni kért tevékenységet olyannak kell tekinteni, mint amely a legnagyobb, és el nem hárítható veszélyt idézheti elő. Emiatt pedig csak a legszigorúbb feltételek betartása mellett engedélyezhető az ilyen tevékenység megkezdése. Az említett közösségi jogi alapelvek valós érvényesítése a kísérleti célú engedélyezést is alig teljesíthetővé tenné.

Másrészt az R 21. § – szintén a fenti alapelvek és a közérdek alkotmányos sérelmével – a törvényes bizonyítási terhet megfordítja és azt a kockázatnak kitett társadalomra, a károsult fogyasztókra hárítja. A közösségi jog alkalmazása ui. a kockázat kizárása (a konkrét veszélyhelyzet megelőzése) tekintetében a környezethasználóra – jelen esetben a GMO felhasználójára – hárítaná a bizonyítási terhet: az engedély megadásához neki kellene bizonyítania, hogy tevékenységből eredően semmilyen környezeti és/vagy egészségügyi ártalom nem állhat elő. Ezzel szemben a GM-tevékenység korlátozását vagy tilalmát csak az alapozhatja meg, ha az engedély megadása után „a környezeti kockázat-értékelés vagy ismételt vizsgálat révén rendelkezésre álló információt befolyásoló, új vagy további tudományos ismeretek alapján feltételezhető, hogy egy terméként vagy termékben megjelenő, GMO az emberi egészségre vagy a környezetre kockázatot jelent.” E rendezés tehát – még a károkozás és a beállt kár közötti okozati összefüggés tudományos bizonyítása esetében is – csak utólagos korlátozását teszi lehetővé a GMO-tevékenységnek.

(iv) Az Alkotmány 18. és 70/D. szakaszaihoz az Alkotmánybíróság azt a kötelező jogértelmezést fűzi, hogy **a védelem elért szintjéhez képest fennáll az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége** [Ld. a 48/1998. (XI. 23.) és a 48/1997. (X. 6.) AB határozatokat].

E szerint a környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzésnek van elsőbbsége. Emiatt pedig a környezethez való jog érvényesítése alkotmányosan megköveteli, hogy az állam – amíg jogi védelem egyáltalán szükséges – az elért védelmi szintről csak olyan feltételekkel léphessen vissza, amikor alanyi alapjog korlátozásának is helye lenne. A védelem elért szintjének fenntartásán belül a környezethez való jog érvényesítése azt is megkívánja, hogy az állam a preventív védelmi szabályoktól ne lépjen vissza a szankciókkal biztosított védelem felé. E követelménytől is csak elkerülhetetlen szükségesség esetén és csak arányosan lehet eltérni. (28/1994. /V. 20./ AB határozat, ABH 1994, 140-141. o.)

Az élelmiszerbiztonsághoz való alanyi jog esetében – amely része az egészséges és biztonságos környezethez való jognak – ez azt jelenti, hogy **az állam csak akkor jogosult csökkenteni az uniós tagságunk létrejötte (2004 V. 1.) előtt kiépített és működtetett élelmiszer-biztonsági rendszer védelmi hatékonyságát, eszköztárát, ha joga nyílna az alanyi jog alapját adó alkotmányos jog** (tehát a nevesített környezeti jog) **korlátozására**. Az utóbbi korlátozási lehetőség itt fogalmilag elesik.

2004 V. 1. előtt a hazánkban élő bármely személyt megillette az az alkotmányos jog, hogy az egészséges élelmiszerhez való hozzájutását az állam közhatalmi beavatkozása (az egészségügyi kockázatot kizáró, megelőző jellegű hatósági ellenőrzés, minőség tanúsítás stb.) biztosítsa. Az állam ilyen alkotmányos felelőssége mellett szóba sem jöhetett, hogy a területén élő polgárait és másokat – akár a tőkeérdekek, akár más szempontok – kiszolgáltatassanak a GM-alapú élelmiszertermelés és fogyasztás bármely kockázatának. A 2004 előtt az élelmiszerbiztonságra kiépített intézményvédelem szintjét – ezen belül a GM-növények köztermesztésével előálló veszélyek elhárításának eszköztárát – az állam nem jogosult csökkenteni, ellenkezőleg, annak fenntartása és a védelmi hatékonyság növelése az állam alkotmányos kötelessége. Az áruk szabad mozgásának uniós vívmánya és az egységes agrárpiac, az import- korlátozások kiiktatása stb. hosszú távon is lényegesen növelik az élelmiszerforgalom és -fogyasztás egészségügyi és környezeti kockázatait, így ezekkel szemben csak a fokozott szigor és a hatékony tagállami ellenőrzés adhat védelmet. Emiatt a R. 21. § alkotmánysértéssel tiltja meg, hogy a Magyar Állam saját területén a GM-szervezetek forgalmát – saját érdekkörében felmerült, alapos okból – korlátozza.

(v) A 2004 V. 1-je előtt alkotott R 16. és 21. § csak annak kimondásával kerülhetnek összhangba a magyar Alkotmánnyal, hogy egyfelől a GMO forgalmazása, jelölése és csomagolása során a termék GMO eredetét – a GMO tartalom arányától függetlenül – minden esetben jelezni kell. Másfelől „a GM-szervezetek forgalmát és környezetbe kibocsátását a Magyar Állam a területén kivételesen korlátozhatja az egészség- és/vagy környezetvédelem, különösen az élelmiszerbiztonság érvényesítése érdekében.” A T az R fenti szabályait hallgatólag átvette, vagyis a korábban végrehajtott alkotmánysértést fenntartotta. Ha ennek orvoslása elmarad, a hazai alkotmányos jogrend kénytelen beismerni, hogy **az egészséges és biztonságos környezethez való alanyi jog Magyarországon (jogi létében is) csak fikció**: jogrendszerünkben azt nem a közösségi jog kötelező elsőbbsége iktatta ki, hanem az már uniós tagságunk előtt sem létezett.

(B) A T az együtt-termesztés valamennyi részletszabályánál (pl. termesztési engedély, ütközőzóna mérete) a GMO fajtatulajdonos (az eljárásban a kérelmező) jogállását az Európai Bíróság által kialakított arányosság alapelve címén – mind a hatóságokkal, mind az érintett földhasználókkal szemben – kiváltságokat biztosító előnyök szavatolásával rögzíti. Kétségtelen, hogy ez az alapelv – a tőke és az áruk szabad mozgását érvényesítve – a tőkehasznosulás érdekeinek kedvez. Ugyanakkor a közösségi jog gyakorlatában ahhoz, hogy az arányosság a megelőzés és az elővigyázatosság közérdekét korlátozhassa, a kötelező jogértelmezésben rögzített, együttes feltételek fennállása szükséges. Így főszabály, hogy a környezethasználóra (esetünkben a kérelmezőre) a hatóság csak olyan mértékben róhat kötelezettséget, amelyben annak teljesítése közérdekből, a védelmi cél eléréséhez feltétlenül szükséges. Másfelől az érintett terhei ilyen esetben sem lehetnek aránytalanul súlyosak a közérdek előnyeikhez képest. A környezethasználóval szembeni hatósági intézkedésnek – az arányosság mércéje szerint – hármas feltételt kell kielégítenie: (i) megfelelően kell szolgálnia az elérendő célt; (ii) szükségesnek kell lennie (nem kerülhet rá sor, ha van kevésbé korlátozó, alkalmas intézkedés is); (iii) csak arányos és kiegyensúlyozott lehet: a diszkrimináció tilalma mellett bármely korlátozásnak vagy a környezethasználót érő sérelemnek kellő egyensúlyban kell lennie az intézkedéssel elért előnyökkel.

A fentiek szerint az arányosság érvényesítése az együtt-termesztés szabályozásánál kölcsönös érdekkiegyenlítést, tehát az ellenérdekek megfelelő összevetését és méltányos beszámítását igényli. A T rendelkezései – az EB észrevételeit szolgáló módon követve – megfelelnek az arányosság „osztó igazságáról”, mikor egyoldalúan a fajtatulajdonos tőkeérdekeinek adnak elsőbbséget, elhallgatva azt az informális alaptényt, hogy elsajátítási uralmával és gazdasági erőfölényével feltétlenül kikényszeríti az egyéb földtulajdonosok és földhasználók alávetését a GMO gazdálkodási rendjének.

(C) A T 21/D. § /6/ szerint „ha a károsult a GM-növények termesztéséhez a 21/C. § /1/ és /2/ bekezdése szerinti írásos hozzájárulását megadta, az együtt-termesztés során okozott károkért való felelősségre a PTK általános kárfelelősségi szabályait (339-342. §-ait) kell alkalmazni.” Ez azt jelenti, hogy ha a puffer zónán belüli földtulajdonos vagy földhasználó **írásban hozzájárult a kérelmező által engedélyezni kért GM-növények termesztéséhez, ezzel, mint károsult, megfosztotta magát a károkozó objektív felelősségén alapuló kárigénye érvényesítésétől** (T 21/D. § /5/).

A fenti szabály ellentétes a PTK rendelkezéseivel. Egyfelől a GM-növény köztermesztése – engedély birtokában is – fokozott veszéllyel járó tevékenység, hiszen ha nem annak minősülne úgy kétségtelen volna környezet-és egészségvédelmi célú speciális szabályozása. E tevékenységgel okozott kárért fennálló felelőssége alól a károkozó csak annak bizonyításával mentesülhet, hogy a kárt a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső, elháríthatatlan ok idézte elő (PTK 345. § /1/). Az a tény, hogy a puffer zóna művelője hozzájárul a GM-növény termesztéséhez, a T rendszerében egyike az államigazgatási előfeltételeknek a termesztési engedély elnyeréséhez, ami nélkül nem is kerülhet sor a köztermesztésre. Ugyanakkor ez koránt sem jelenti, hogy a nyilatkozó (mint későbbi vagy potenciális károsult) hozzájárult volna saját károsodásához. Emiatt nincs jogalap arra, hogy e címen a károkozó felelőssége csökkenjen, illetve a bizonyítási teher megfordulhasson. Másfelől a PTK 342. § (2) egyértelművé teszi, hogy csak akkor „nem jár kártérítés, ha a kárt a károsult beleegyezésével okozták és a károsodás társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet.” Jelen esetben ilyen felelősség-kizáró vagy azt csökkentő ok nincs, ezért a T 21/D. § (6) bekezdésében foglaltakat el kell hagyni a törvényből.

(D) A T 10. § - a Gtv 9. § /4-6/ bekezdéseit módosítva – nem biztosít társadalmi beleszólást a géntechnológiai hatóság engedély tervezetének vitatására. A társadalmi érdek-érvényesítés intézménye ui. pusztán az észrevétel, ami ugyan kötelezővé teszi a „társadalmi konzultáció” lefolytatását – ezzel legfeljebb 30 nappal meghosszabbítva az engedélyezési eljárást –, azonban az észrevételnek nincs jogi kötőereje: a hatóság érdemi döntésében csak az indokok közt köteles utalni annak tartalmára. Egészen más a fajtatulajdonos (kérelmező) érdekeinek jogi szavatolása. A védzáradéki eljárás szabályai szerint a hatósági döntés kötelező tartalma a kérelmező részére a perindítás lehetőségéről való tájékoztatás: a számára kedvezőtlen határozatot a kérelmező a bíróság előtt felülvizsgálati kérelemmel támadhatja (Gtv. 11/B. § /4/). Ez az intézmény **jogi cinizmus: nyílt beismerése annak, hogy alkotmányos jogvédelem GMO ügyben csak a tőkehasznosító magánérdekének (az elsajátító profitigényének) jár, míg a társadalmi közérdek még formálisan sem juthat érvényre az érdemi döntés bíróság előtt vitathatóságával**. Ehhez képest alkotmányos követelmény a T 10.§ akként megváltoztatása, hogy nemcsak a kérelmezőnek, hanem a társadalmi (környezetvédelmi) szerv részére is biztosítani kell a GMO engedély bíróság előtt megtámadását.

Az Élőlánc Magyarországért véleménye a T/826. számú törvényjavaslat a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosítási javaslatáról

Kajner Péter

Élőlánc Magyarországért

A koegzisztencia-törvény tartalmának, várható hatásainak elemzése elválaszthatatlan attól a folyamattól, melynek során az EU Bizottság jelenleg a magyar *MON 810*-es fajtacsoporttal kapcsolatos moratórium feloldására törekszik. Megítélésünk szerint a szóban forgó – **törvénymódosítási javaslat gyöngye, a vetőmagtermesztők, ökológiai gazdák és GM-mentes piacra termelők érdekeinek védelmére képtelen:**

- A vetőmag-termesztésben eddig senki sem állapított meg szennyezettségre vonatkozó tűrési értékeket. Jelen törvénytervezet **nem alkalmas** arra, hogy Európa második legjelentősebb kukoricavetőmag-termelőjeként Magyarország **megvédje vetőmagtermesztőinek érdekeit.**⁶

- Az ökológiai gazdálkodásban GM-fajták okozta szennyeződéssel kapcsolatban a zérótolerancia van érvényben. A törvénymódosítási csomagban megállapított izolációs távolságok az áruterelésre megállapított tűrési értékkel hozhatók összefüggésbe. Emiatt **nem garantálható az ökológiai termesztek számára az őket megillető egyenlő pozíció.**

- Jelenleg a fajtatulajdonosok maguk választják meg azokat a kutatóhelyeket, ahol mellékhatásokat vizsgálnak, így azok nem függetlenek tőlük.⁷ **A független vizsgálók vetőmagigényét a fajtatulajdonosok elutasítják, ami a Kormány által hirdetett moratórium megalapozó vizsgálatait is ellehetetleníti. A törvénytervezetben nincs utalás ennek a jogi rendezésére.**

- Esetleges kibocsátás után a nem GM-piacokon értékesítők árait megemeli a tisztaságot bizonyító, akkreditált laboratóriumban végzendő vizsgálat költsége. A GM-termék eközben azonos árban maradva a takarmánypiacot elfoglalhatja. Ez **súlyosan rontja az ún. hagyományos árukukorica-termesztők piaci pozícióit.** A törvénymódosításnak számukra is megoldást kell kínálni, úgy hogy a teljes problémakör kezelésére alkalmas kártérítési alapot hoz létre.

A géntörvény-módosítás körül annyi kérdés halmozódott fel, hogy szükségessé vált az, hogy a parlamenti pártok szakpolitikusai találkozzanak egymással. **Az Élőlánc Magyarországért vállalja, hogy megszervezi annak a munkaértekezletnek a szakmai programját, amelyben az elvégzett munka alapján, eredeti véleménnyel rendelkező független szakértőkből** (nemesítés, vetőmag-előállítás, ökológiai termesztek, környezetbiztonság, élelmiszerbiztonság) **és hatósági** (MGH, MG Szakhatóság), **valamint a hazai tudományirányításban dolgozó emberekből** (Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság, MTA Agráretikai Bizottság) állók a fajtatulajdonosok jelenlétében (Monsanto, Pioneer) elmondhatnák a véleményüket. Ez lehetőséget teremtene arra, hogy hazánk ne juthasson abba a pozícióba, hogy az EU felfüggeszti a magyar moratóriumot, viszont nem születik kellő biztonsággal működő hazai koegzisztencia-szabályozás.

A fentiekben foglalt problémákkal kapcsolatban kérdésekkel fordultunk Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter úrhoz és szeptember 11-én fejtettük ki számára álláspontunkat. További, a tárcák szakterületére vonatkozó kérdésekkel és javaslatokkal fogunk fordulni Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszterhez; Molnár Lajos egészségügyi miniszterhez; továbbá Hegyi Gyula (MSZP) és Olajos Péter (MDF) európai parlamenti képviselőkhöz (Európai Parlament Környezetvédelmi, Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Bizottsága); s végül Gyurcsány Ferenc miniszterelnökhöz és Sólyom László köztársasági elnökhöz.

⁶ A GM-szennyezettség szemmel nem látható, így a szokásos kézi szelekció nem alkalmazható

⁷ Ennek következtében a fajtatulajdonosok számára kedvező információk kerülnek csak publikálásra

A MON 810-es kukorica bevezetésének magyarországi előnyei és hátrányai (a GMO-Kerekasztal szakmai anyagainak összegzése)

Darvas Béla

MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Budapest

AZ ELŐNYÖKRŐL. A *MON 810*-es kukorica-fajtacsoport ~Cry1A-toxinja elsődleges hatásait lepkefélék fiatal hernyóin fejt ki. Célállata a kukoricamoly, amely Észak-Amerikában gazdasági károkat okoz. Magyarországon az MTA NKI-ban végzett kutatások során, jelentős kárt minden tíz év közül csak egyben⁸ és általában fontokban az ország déli részén okoz. Nálunk a gyapottok-bagolylepke kártétele valamivel jelentősebb, azonban ez ellen e megoldás gyöngébb védelmet biztosít. A *MON 810*-es fajtacsoport, tehát Magyarországon **nem létező növényvédelmi problémára kínál megoldást**. Nem véletlen, hogy az OMMI fajtakísérleteiben ezek a fajták semmilyen terméshozamot nem mutattak; a célkárttevőkön való hatást hazánkban eddig még senki sem mérte és publikálta.

A HÁTRÁNYOKRÓL. Négy pontban tárgyalhatjuk a növényvédelmi, a környezettudományi, az élelmiszerbiztonsági és végül a közgazdasági vonatkozásokat:

(i) Növényvédelmi szempontból tény, hogy hazánkban **a gazdák a kukoricásokban állománykezeléssel nem védekeznek**, még azzal a hasonló hatóanyagot tartalmazó DIPEL-lel (Cry1- + Cry2-prototoxinok) sem, ami a *MON 810* konkurens technológiája. A kukoricamoly parazitáltsága hazánkban jelentős. A kukorica ma legjelentősebb kártevője a kukoricabogár (lásd ~Cry3-toxintermelő kukoricák), de előfordul a levéltetvek és a takácsatka kártétele is. Ez utóbbiak ellen a Cry-toxinoknak nincs hatása, tehát a kártevőközösség elleni védelem nem megoldott, a rovarirtó szeres védelem kiküszöbölése ezzel a megoldással még elvileg sem lehetséges.

(ii) Környezetanalitikai szempontból a *MON 810*-es fajtacsoport ~Cry1A-toxinja legnagyobb mennyiségben a levélben jelenik meg és szártépéskor a területen marad. Az **aktív toxin mennyisége ezres nagyságrendben nagyobb lehet**, mint a DIPEL esetében, ahol a prototoxinból – aktiváció után – szabadul fel ennek egy része. A fajtatulajdonos ezt a Cry1-toxinmértéket nem készítette el. A talajba jutott tarlómaradványokban az aktív toxinnak **mérhető része marad még egy év múlva** is.⁹ A fajtatulajdonos nem tette közzé ebbéli méréseinek eredményeit, sőt igen gyors lebomlásról beszélt. A talajba jutó ~Cry1A-toxin a tarlómaradványok aprítását végző állatokra és a mikroorganizmusokra gyakorolhat hatást. Bizonyos ugróvillások felismerik a ~Cry1A-toxint tartalmazó növényi maradványokat és nem azokat választják táplálkozásra, ami e fajták **tarlómaradványainak lassúbb bomlását eredményezik**.¹⁰ A talaj mikrobiális életére gyakorolt hatás feltárása rendkívül nehéz, mivel a talajalkotó mikroorganizmusok 1%-át ismerjük csupán. A hazai vizsgálatok elkezdődtek, de támogatás híján leálltak.¹¹ Ragadozó életmódot folytató ízeltlábúakra gyakorolt hatásokat hazánkban nem mutattak ki.¹² Ezeket a „faunisztikai eredményeket” azonban kisparcellán, gyűjtögetéssel, Cry1-receptort nem tartalmazó fajokon érték el, s az értékelés biometriai szempontból is aggályos. Ezeket az eredményeket nem támasztják alá táplálkozáslánc-analízisek és Cry1-toxin mérések. A pollenszórás időszakában a ~Cry1A-toxin fajtahibridek keletkezését indítja el. Ez különösen a

⁸ Nagy Barnabás és mtainak (MTA NKI ÁO) adatai és véleménye alapján

⁹ Székács András és mtsinak (MTA NKI ÖKO) mérései alapján

¹⁰ Bakonyi Gábor és mtainak (SzIE ÁÖT) eredményei alapján

¹¹ Biró Borbála és mtsi (MTA TAKI) kezdték el a vizsgálatokat

¹² Kiss József és mtsinak (SzIE NVT) eredményei

vetőmag-előállításra használt hímsteril technika esetében kritikus. 1980 óta tudjuk, hogy az 500 méteres távolságban keletkező hibridszemek szemek aránya 2,6%,¹³ ami vetőmagnak alkalmatlan. Ez alapján, a készülő **koegzisztencia-szabályozás 400 méteres izolációs távolsága elégtelen**. A *MON 810*-tól származó pollentől megtermékenyülő szemek harmadmennyiségű toxint termelnek.¹⁴ A kukoricapollent gyűjtik a méhek és szállításukkor azok a nyári mézekbe kerülnek.¹⁵ Tisztázatlan az így keletkező szennyeződés mértékének és annak bomlásának paraméterei, továbbá hatása a vele etetett lárvákra. A kiszóródó, esetenként jelentős mennyiségű pollen a táblaszegély gyomjainak leveleire kerül. Ez esetben kb. 5 méter a kritikus szegély. A gyakori csalánszegélyen élő védett lepkék, mint a nappali pávaszem (*Inachis io*) és az atalanta lepke (*Vanessa atalanta*) fiatal hernyónak 20%-a elpusztulhat.¹⁶ A magyar természetvédelmi törvény nem ad mérlegelésre lehetőséget, mivel a védett állatok élőhelyeinek háborítatlanságát garantálja, ami szerint a technológia engedélyezése csak jelentős védőszegély alkalmazása mellett képzelhető el. Ellenkező esetben a csalánon élő **védett lepkék**, esetleg az ernyősvirágúakon élő fecskefarkú lepke (*Papilio machaon*) **kiszorulnak a hazai kukoricaövezetből**. A generációkon keresztül *MON 810* levélörleménnyel szelektált modellállat (*Plodia interpunctella*) tíz generáció után rezisztenssé vált.⁹ E szerint e fajtacsoport viszonylag **gyors lejáratú idejével kell számolni**.

(iii) Hazánkban a *MON 810*-et tartalmazó takarmánnyal vagy élelmiszerral (csemegekukorica) a **dietetikai vizsgálatok meg sem kezdődtek**. Számptalan, saját kutatási eredményt fel nem mutató vagy azokat szakszerűen nem elemző álszakértő mondja el véleményét hazánkban, aminek tényleges súlya csekély. A Cry-toxinok – amelyek aktiválásának az emésztés sajátosságai faji karaktert is biztosítanak – a lektinek közé tartoznak. E vegyületeknek a bélben kiegyénült receptorai vannak, és csatlakozásuk után élettani folyamatokat indítanak be. Ezek közül az **immunesemények és bélnövekedés-moduláció** a legjelentősebb.¹⁷ Az érzékeny rovarokban a Cry1A-toxin (itt lepkéfélék hernyói) saját receptoraihoz vagy e receptorcsaládtagjaihoz különböző erősséggel csatlakozik, s azon keresztül ionháztartási katasztrófát okozva mikrosebzések keletkezését váltja ki, amelyeken keresztül a bélben élő mikroorganizmusok a testüregbe jutnak és ott szepszisen keresztül halált okoznak. A Cry-receptorok természetéről, érzékenységváltozásáról alig tudunk valamit. Különösen homályos, hogy mi történik majd nagymennyiségű Cry-toxin fogyasztása után, krónikus kitétségek esetén? **Gastroenterológusok, vizsgálatokon alapuló szakszerű véleménye megkerülhetetlen**, s hogy ez mégis megtörténik, abból származik a GM-élelmiszerekkel szemben az európai fogyasztók nagyfokú bizalmatlansága. Ezt tetézi, hogy a hazánkba bekerülő GM-szójával készült élelmiszerek jelölését a gyártók törvénytörően elmulasztják.¹⁸

(iv) A fentiekből következik a *MON 810*-es fajtacsoport közgazdasági megítélése. A fogyasztói elutasítás miatt a GM-kukorica értékesítési lehetőségei rosszak. A *MON 810* kibocsátása – paradox módon – a konkurens technológiák árát emeli meg, mivel azoknak értékesítés előtt akkreditált laboratóriumi mérésekkel kell tanúsítani, hogy az ő árjuk GM-mentes. Az ezt különösen nehezítő érdekcsoporthoz a **vetőmagtermesztők**,¹⁹ akik

¹³ Bálint Andor és mtsinak (SzIE NGT), valamint Polgár A.L. és mtsi (MTA NKI ÖKO) ismétlődő mérései alapján

¹⁴ Székács András és mtsinak (MTA NKI ÖKO) eredményei.

¹⁵ Békési László és mtsinak (KÁTKI) eredményei

¹⁶ Darvas Béla és mtsinak (MTA NKI ÖKO) eredménye

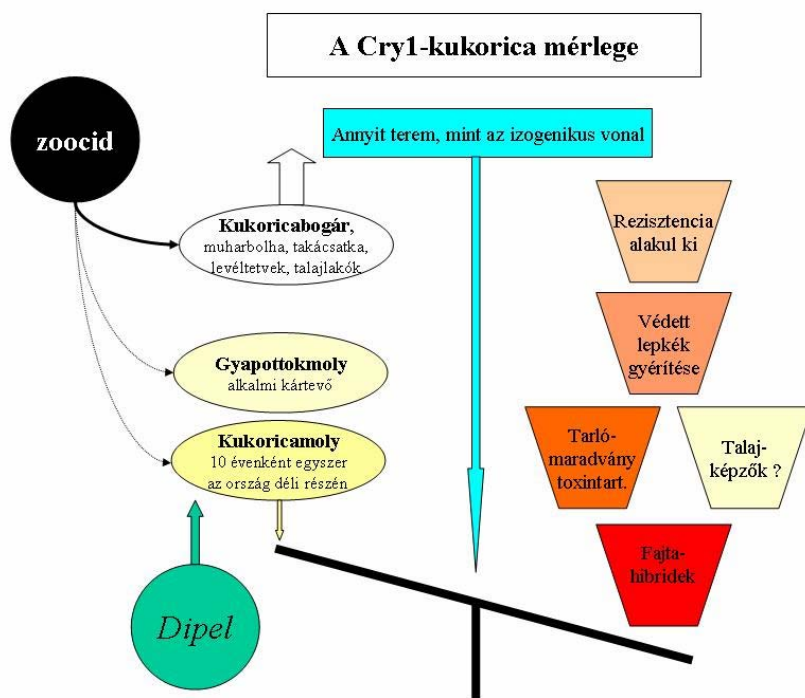
¹⁷ Pusztai Árpád és mtsinak (GENOK) eredményei

¹⁸ Vajda Boldizsár és mtsinak (OÉTI) eredményei

¹⁹ Ruthner Szabolcs és mtsai (Vetőmagszövetség és Terméktanács)

nemzetközi piacaikat veszthetik, a **növénynemesítők**, akik fajtaik tisztaságát látják fenyegetve,²⁰ és az **ökológiai termesztők**²¹ és **méhészek**, akik termékei leginkább érintettek, s akik joggal piacvesztéstől félnek. A gazdaságilag nehezen megfogható fenntarthatóságot és a természetvédelmet szem előtt tartó **ökológusok**, s a civilmozgalmak aggályosnak tartják a növényi GM-technológiát, hangsúlyozva azt, hogy a **fajtatulajdonosok elzárkóznak a független kutatóhelyeken való termékmegméretéstől**, ami az emberiség történetében eddig egyedülállóan éppen most jelentkezik. Dacára az összetett problémának a Monsanto támogatásával belga agrárközgazdászok tettek – néhány hétre hazánkba látogatva – abszurd kísérletet arra, hogy a magyarországi közgazdasági előnyt bizonyítsák.²² Hazai közgazdászok viszont ezeket a számításokat nem tartják szakszerűnek.²³ A GM-növények kibocsátása jelentős természetű konfliktusokkal/perekkel és pótlólagos állami kiadásokkal (akkreditált laborhálózat létrehozása, kibocsátás utáni monitorozás, elkülönített raktározás, élelmiszerjelölés stb.) jár majd.

A MÉRLEG NYELVE. Tájékozott szakember aligha vet *MON 810*-es kukoricát. Legfeljebb rövidtávon gondolkodó, elszegényedett és bevezető áron. A tényleges ár azonban kb. 25%-kal drágább, mint a hagyományos fajta vetőmagja, amihez képest a terméstartalom egyáltalán nem garantált. **A rendkívül szerteágazó hátrányok miatt hazánk érdeke az, hogy ne adjon kibocsátási engedélyt a kukoricamoly-rezisztens fajtacsoportokra. Várjon addig, amíg a növényi biotechnológia olyan terméket kínál, ahol az előnyök meghaladják a hátrányokat.**

²⁰ Balla László és mtsai (Magyar Növénynemesítők Egyesülete)

²¹ Roszik Péter és mtsai (Biokontroll Hungária Kht.), valamint Ács Sándorné és mtsai (IFOAM)

²² Demont és mtsai (Leuven Univ.)

²³ Kajner Péter és mtsai (Magyar Környezet-gazdaságtani Központ, továbbá Pataki György és mtsai (Vállalatgazdaságtan Intézet, Corvinus Egyetem)

A Géntechnológiai Szakhatóság tárgyalói és érvrendszere a *MON 810*-es moratórium kérdésében

Rodics Katalin

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Közösségi és Nemzetközi Főosztály, Budapest

Az EU GMO kérdéssel foglalkozó bizottságának 2006. szeptember 18.-i ülésén,²⁴ a *MON 810* génmódosított kukorica vonal magyar moratóriumának feloldására tesz javaslatot.

ELŐZMÉNYEK. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium a környezetvédelmi tárcával egyetértésben 2005. január 20-tól átmenetileg megtiltotta a *MON 810* kukoricavonalból származó beltenyésztett vonalak és hibridek vetőmagjának Magyarország területén történő előállítását, felhasználását, forgalmazását, illetve Magyarország területére történő behozatalát. Az EU-hoz benyújtott moratóriumunkat és annak indoklását a Bizottság véleményezésre megküldte az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (*EFSA*) GMO Paneljének, akik annak indoklását nem tartották megfelelőnek, eléggé megalapozottnak. Ez érthető, hiszen akkor még csak előzetesen elvégzett, nem kimondottan a moratórium céljaira szolgáló vizsgálatok részeredményeit tudtunk, hirtelen, az indoklásban hivatkozni. ***Az EFSA azonban úgy alakította ki véleményét, hogy nem kérdezte meg sem az érintett kutatókat, sem a magyar hatóságokat azokról a részletekről, amit az anyagból hiányolt, illetve kifogásolt.*** Azóta a KvVM támogatásával folytatódta a környezeti hatásvizsgálatok. Ezek részeredményei megerősítették a korábbi vizsgálatokban kirajzolódott negatív környezeti hatásokat.

ÜGYRENDI JAVASLATOK. (A) A környezeti hatásvizsgálatokat végző kutatók írott anyagaira alapozva ***elkészült a magyar hatóság válasza az EFSA*** kritikai észrevételeire. Ebben az anyagban leírtuk a kísérletek menetét, eredményeit, indokoltuk, hogy mennyiben egyedi a Pannon Biogeográfiai Régió. Ezt a választ 2006. szeptember 11.-én megküldtük mind a Bizottsághoz, mind a többi tagállam hatóságához. Ezen új információk alapján Magyarország javasolja az ülésen, hogy ***a magyar moratórium tárgyalását halasszák el addig, amíg ezen új információkat az EFSA megvizsgálja és véleményezi;*** (B) Ha ezt nem tudjuk az ülésen elfogadtatni, tárgyalásra, szavazásra kerül a sor. Ezért nagyon fontos, hogy addigra mind ***Brüsszelben dolgozó attaséink, mind a hazai szakértők lobbizzanak*** a többi tagállamnál a mellettünk történő szavazás érdekében. Mind az FVM, mind a KvVM felső vezetése, miniszterei levélben fordultak a többi EU tagállam környezetvédelmi és agrár minisztereihez kérve támogatásukat. A tervezett lépéseket és a kiküldött dokumentumokat az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság ülésén is el kell fogadtatnunk.

STRATÉGIA. Magyarország képviseletében a delegáció tagjai (KvVM, FVM) az ülésen ***mindent meg fognak tenni azért, hogy megakadályozzák a moratórium feloldását.*** A KvVM jogi érvelésének alapja az, hogy az EU Bizottsága saját irányelvének megsértésére kötelezi az országot, ha a még be nem fejezett környezeti hatásvizsgálatok és a kirajzolódó negatív hatások ellenére a *MON 810*-es kukoricafajták köztermesztésbe engedésére kötelez bennünket. Ezzel maga a Bizottság is az irányelvben megfogalmazottak ellen vét. Ezért felmerült a tárca részéről, hogy esetlegesen az Európai Bírósághoz fog fordulni, ha a szavazások eredményeként a moratórium feloldására kényszerítenék Magyarországot. Ezt azonban még alaposan át kell gondolnunk és természetesen a többi tárcával is egyeztetni. Egyelőre a legfontosabb feladat, hogy a 25 tagállam minél nagyobb arányú támogatását megszerezzük.

²⁴ 2006. augusztus közepén kaptuk meg az EU illetékes bizottságának tervezett napirendjét

A *MON 810*-es moratórium feloldásának tárgyalási előkészítéséről – a Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság tárgyalói és érvrendszere

Vértes Tímea

FVM Biotechnológiai Osztály, Budapest

ELŐZMÉNYEK. A géntechnológiai tevékenység engedélyezési eljárási rendjéről, valamint az eljárás során az Európai Unió Bizottságával való kapcsolattartásról szóló 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 21. §-ának (1)-(2) bekezdései alapján 2005. január 20. napjától tilos a *MON 810* kódjelű géntechnológiával módosított (GM) kukoricavonalból származó fajták vetőmagjának Magyarország területén történő előállítás, felhasználása, forgalmazása, illetve Magyarország területére történő behozatala. A 2001/18/EK irányelv alapján a GM-szervezetek környezetbe történő kibocsátását engedélyező illetékes **szakbizottság 2006. szeptember 18-i ülése napirendre tűzte a magyar védzáradék feloldására vonatkozó bizottsági határozattervezetet**. Az Európai Bizottság tervezete a forgalmazási tilalom feloldására szólítja fel Magyarországot tekintve, hogy az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (*EFSA*) 2006. március 29-i állásfoglalásában nem tartotta kellőképpen megalapozottnak a magyar védzáradéki eljárásra vonatkozó miniszteri indoklást.

DÖNTÉSHOZATAL. A jelenleg hatályos közösségi szabályoknak megfelelően, ha a bizottsági határozat tervezet nem kerül minősített többséggel elfogadásra vagy elutasításra, akkor a Tanácsnak 90 nap áll rendelkezésére, hogy a határozattervezetet minősített többséggel elfogadja vagy elutasítsa. Amennyiben a Tanács sem tud minősített többséggel dönteni a döntési jog visszaszáll a Bizottságra.

TÁRGYALÁSI ÁLLÁSPONT ELŐKÉSZÍTÉSE. A védzáradék fenntartásának érdekében a **Földművelésügyi és Vidékfejlesztési, továbbá a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumok széleskörű és erős nemzetközi lobbitevékenységbe kezdtek**. Gráf József, földművelési és vidékfejlesztési miniszter és Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter 2006. szeptember 7-én levélben kérte a tagállamok agrár és környezetvédelmi minisztereinek támogatását, e szerint **Magyarország az elővigyázatosság elve alapján továbbra is indokoltnak tartja a védzáradék fenntartását** mindaddig, amíg a vizsgálatok alapján igazolódik vagy elvetésre kerül a Pannon Biogeográfiai Régióra vonatkozó biztonságos felhasználás. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium írásban és szóban többször megerősítette, hogy kiáll a védzáradék fenntartása mellett.

A MON 810-es moratórium körül

Darvas Béla, Polgár A. László és Székács András
MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Budapest

2004. ápr. 6-án többek között a Monsanto (F. Tencalla) és az Aachen Univ. (A. Gathmann) részvételével, a BZBE (Balázs E., Dudits D., Czepó M.) által, az MTA termében rendezett rendezvényen (*Géntechnológia harmóniában a zöld világgal*) a SzIE NT részéről Kiss J. és mtsi a környezeti hatások elmaradását vázolták fel. Ettől eltérően az FVM (Németh I.) 2005. jan. 20-án moratóriumot hirdetett a MON 810-es ~CryIA-toxint termelő kukorica-fajtacsoport kibocsátására. Indokként az OM-KPI (BIO-42/2000) támogatásával²⁵ végzett munkánkból készült előadás-összefoglalóinkat és cikkünket (*Növényvédelem*, 2004, 40: 441-449), továbbá a KvVM támogatásával (K-36-1-17/2002) folytatott kiegészítő vizsgálatok, addig nem publikált eredményeit használta fel. A jan. 27-én, a *European Commission (EC)* által átvett moratórium indoklása a Monsanto-hoz került. Ápr. 8-án az *EC* a magyar moratóriumot az *EFSA* GMO Panel-jének adta ki bírálatra, amely *élelmiszerbiztonságra szakosodott* testület. Máj. 4-én az *EC* (A. André/H. Martin) a magyar nyelvű, általa *részben lefordított moratóriumhoz hozzáfűzte a Monsanto véleményét*, majd valamennyi EU tagállamnak megküldte azokat. A moratórium tartalmáról a kutatásban résztvevők ekkor értesültek. Jún. 8-án az *EFSA*, A. Gathmann *tájékoztatlan véleményére támaszkodva*, a környezettudományi vizsgálatok eredményeit felületesen „értékelté”, majd júl. 25-én közétette álláspontját. Az *EFSA* és a Monsanto véleménye sok tekintetben hasonló. Az azonnali hazai hír, hogy a moratóriumot megalapozó kutatások „megbuktak” Dudits D.-től származik, aki az *ABE* által támogatott BZBE *Hírlevelének* augusztusi számában, a vizsgálatokat végzőket meg sem kérdezve számolt be erről. Kétségtelenül azonban később, kezdeményezésünkre a válaszainknak helyt adott.

Miközben a MON 810-es fajtacsoport vizsgálatait a KvVM továbbra is támogatta, 2003-ban a Monsanto-hoz fordultunk, hogy számunkra a ~Cry3-toxint termelő MON 863-as fajtából vetőmagot biztosítson, mivel ennek vizsgálatára az Bio-58/2003 KPI pályázati rendszerén nyertünk.²⁶ A *Monsanto* hazai (Czepó M.), európai (F. Tencalla), végül központi (M. Lipp) *irodái elzárkóztak* az elől, hogy számunkra vetőmagot biztosítsanak. Később a *Pioneer* (Sövényi A.) ugyanezt tette a DAS 59112-7 fajtacsoportja esetében, amire 2004-ben velünk együtt (!) kibocsátási engedélyt kapott.²⁷ A Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság (MGH) engedélye hozzájárult ahhoz, hogy erről a területről a *betakarítás után* (?) mintákat vegyünk. 2004. aug. 11-én a Fejér megyei NTSZ-be kiszálltunk ugyan, de mintát nem vehettünk, s erre Vértes T./Székely B. (MGH) nyomatékosan hívta fel a figyelmünket. Erről közös jegyzőkönyvet vettünk fel, amelyet a Géntechnológiai Szakhatóságnak (GSz) továbbítottunk. Ezt követően az MGH okt. 11-ei dátummal a kísérlet felszámolását írta elő és *számunkra sem bocsátott ki szállítólevelet*. A Pioneer a felszámolás utáni időszakban (okt. 26-án) is vett mintákat, amit a GSz-nek továbbított 2. jegyzőkönyvünk tanúsít. 2004. júl. 24-én a Monsanto európai irodája már a MON 810-es vetőmagkérelmünket is elutasította.²⁸ Vetőmag hiányában, 2005-ben a ~Cry3-as munka felfüggesztését kértük, s 2006. aug. 17-én pedig szerződésbontást kellett kezdeményeznünk. A közben eltelt időszak alatt *az MGH* (Vértes T./Akác B.) *nem támogatta azt, hogy vetőmaghoz jussunk*, s 2006 nyarán a Monsanto (F. Tencalla) megakadályozta azt is, hogy németországi kutatókkal együttműködve a MON 88017-tel dolgozzunk.

A szerzők előbb magyarul megírva,²⁹ majd azt angolra fordítva 2006. febr. 28.-án postázták el a válaszukat az *EFSA* számára. Miután levelünkre négy hónapig nem kaptunk választ, júl. 12-én megkérdeztük az *EFSA*-t, számíthatunk-e egyáltalán erre. Ennek képviselőjére felkértük – a Pioneer (DAS 59112-7) kutatásvezetőjeként – időközben *EFSA* taggá vált Kiss J.-t is, aki elutasította a kérésünket. Az *EFSA*-tól (H. Koeter) 2006. aug. 4-én érkezett válasz érdemileg nem foglalkozott a beadványunkkal, mert azt nem a hatóságon keresztül kapták meg. *Az FVM tehát 19 hónap alatt nem védte meg a MON 810-es moratórium szakmai indoklását*, sőt időközben nem is támogatta annak a kutatókollektívának a törekvéseit, akik vizsgálataira a moratóriumát alapozta, s amely kollektívát éppen e vizsgálatok eredményei a fajtatulajdonosok számára nemkívánatossá tették. Az MGH a koegzisztencia-szabályozás bemutatására, Bécsbe (ápr. 4-6) Bedő Z.-t delegálta, aki a MON 810-es moratóriummal kapcsolatban téves információt adott az *EC* ott megjelent szakreferensei számára.

²⁵ Az Öko Rt. (Tombác E.) által vezetett konzorcium tagjai: MTA NKI (SzIE ÁÖT, MTM) és MTA TAKI.

²⁶ Pályázatvezető Polgár A. L., közreműködő intézet SzIE ÁÖT.

²⁷ Előzetesen Sövényi A. úgy nyilatkozott, hogy amennyiben a Géntechnológiai Bizottság (GEVB) elnöke kéri, akkor ad magot, azonban Venetiáner P. – kérésünk ellenére – efféle nyilatkozatot nem tett.

²⁸ Vizsgálatainkat a KvVM számára szárított és fagyasztott, CryIA-toxinra elemzett mintákon végeztük.

²⁹ Darvas *et al.* (2006) *Növényvédelem*, 4: 313-325.

Az Élőlánc Magyarországért Gráf József miniszternél tett látogatásáról

Ács Sándorné
Élőlánc Magyarországért

A 2006. szeptember 18-ra kitűzött – a *MON 810*-es fajtacsoporttal kapcsolatos magyar moratórium feloldását megcélzó – EU szakbizottsági ülés előtt az Élőlánc Magyarországért találkozót kezdeményezett Gráf József miniszterrel.³⁰ A konzultáció célja a kormányzati álláspont megismerése és az információcsere volt. A delegáció kérdéseket intézett Gráf Józsefhez (lásd mellékelt levél).

Abban a kérdésben, hogy ***Magyarországnak semmilyen érdeke nem fűződik a MON 810-es kukorica fajtacsoport bevezetéséhez, teljes volt a nézetazonosság.*** A vetőmagtermesztők érdekeivel kapcsolatos kérdést a miniszter úr is kiemelten kezeli, mert Magyarország Franciaország után a második legnagyobb kukorica-vetőmagtermesztő ország Európában. Ennek érdekében ***kapcsolatba lépett miniszter kollégáival*** (megkülönböztetetten a franciával), és kérte őket, hogy támogassák álláspontunkat.

Ács Sándorné kiemelte azt, hogy az EU mostani döntéshozatala olyan speciális helyzetet teremt, ahol ***olyan országok szavazatával dőlhet el a kérdés, amelyek nem természetnek kukoricát,*** esetleg érdekeltek a takarmánygabona felértékelődésében.

A géntörvény-javaslatot érintő kérdésben, mely az ökológiai gazdálkodók területeit is garantáltan védő izolációs távolságra vonatkozik Vértés Tímea azt válaszolta, hogy ez a kérdés külön miniszteri rendeletben szabályozható. A koegzisztencia rendelet kapcsán felmerült még a garanciaalap létrehozásának kérdése, melyben rendelkezésre állnak külföldi példák (pl. a portugál szabályozás). Az Élőlánc Magyarországért álláspontja szerint a koegzisztencia rendszer kialakításának és működtetésének költségeit (nyilvántartás, ellenőrzés, laboratóriumi hálózat stb.) is a GM-növények forgalmazóira és felhasználóira kell terhelni.

A tárgyalás kiemelt témájaként Darvas Béla tájékoztatta a miniszter urat arról, hogy a fajtatulajdonos ***Monsanto a moratórium teljes időtartama alatt megtagadta a független és kritikus szemléletű kutatóhelyekkel való együttműködést,*** s így rendkívül megnehezítette a moratórium érdekében végzett kutatásokat, amit így fagyasztott és szárított mintákon végeztek el. Ez a helyzet azért alakulhatott így, mert az FVM alá tartozó Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság (MGH) nem tett ez irányú lépéseket. Mindezek alapján felmerül a kérdés, hogy mire alapozhatók a jövőben a MGH környezet- és takarmányozástani döntései? Vértés Tímea indoklása szerint az EU jelenlegi törvényei lehetővé teszik azt, hogy a fajtatulajdonos megtagadja a szabadalommal védett vetőmag kiadását. Az Élőlánc Magyarország álláspontja szerint ***elfogadhatatlan, hogy bármelyik fajtatulajdonos olyan fajtát akarjon Magyarországon forgalomba hozni, melynek táplálkozás- és környezettudományi kutatását akadályozza. Ezért felkérte a miniszter urat, hogy az EU teljes jogú tagjaként Magyarország kezdeményezze ennek a joghézagnak a megszüntetését.*** Arra vonatkozóan, hogy a MGH miért nem tett hathatós lépéseket a fajtatulajdonos felé, hogy miért nem épített ki kielégítő kapcsolatot azzal a kutatócsoporttal, amelynek munkájára a moratóriumát alapozta nem kaptunk érdemleges választ. Ugyanennek a ***tisztázatlan háttérű „várankozásnak”*** köszönhető az is, hogy az EU élelmiszerbiztonságra szakosodott adminisztrációja vádakkal illethette a hazai *MON 810*-es moratórium indoklását, és bár a kutatásokban résztvevők ezt kitűnően megválaszolták, ***hivatalos magyar hatósági válasz 2005. július 25-től, a látogatás napjáig nem született.***³¹

A moratórium fenntartásával kapcsolatos nézetazonosság alapján az Élőlánc Magyarországért felajánlotta, hogy hazai és külföldi kapcsolatrendszerében megtesz mindent a magyar kormányzati álláspont támogatásáért.

³⁰ A szeptember 11.-ei találkozón részt vett: Ács Sándorné, Kajner Péter (Élőlánc Magyarországért); Gráf József és Vértés Tímea (FVM), valamint független szakértőként Darvas Béla (MTA NKI)

³¹ Persányi Miklós miniszter éppen 2006. szeptember 11-én postázta el a környezetvédelmi tárca választát

Az Élőlánc Magyarországért levele az FVM miniszterének

Ács Sándorné és Kajner Péter
Élőlánc Magyarországért

Az EU Bizottság jelenleg a magyar *MON 810*-es fajtacsoporttal kapcsolatos moratórium feloldására törekszik, miközben egy gyöngye – a vetőmagtermesztők és ökológiai gazdák érdekeinek védelmére képtelen – törvénymódosítás van a Kormány asztalán. Az Élőlánc Magyarországért ezért tisztelettel az alábbi kérdéseket teszi fel a miniszter úrnak, akihez a Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság tartozik:

- (i) Az OMMI által elvégzett fajtakísérletekben a *MON 810*-es kukoricamoly-rezisztens fajták nem bizonyítottak termésmennyiségben mérhető előnyt. **Milyen érdek fűződik tehát a hazai kukoricatermesztésben ezeknek a fajtáknak az engedélyeztetéséhez?**
- (ii) A vetőmag-termesztésben eddig senki sem állapított meg szennyezettségre vonatkozó tűrési értékeket. A hímsteril-technika vagy a címerezés miatt azonban ez a keresztbeporzásra (fajtahibridek) legérzékenyebb termesztési forma. **Európa második legjelentősebb kukoricavetőmag-termelőjeként Magyarország miként védi meg vetőmagtermesztőinek érdekeit?**
- (iii) Az ökológiai gazdálkodásban GM-fajták okozta szennyeződéssel kapcsolatban a zérótolerancia van érvényben. A törvénymódosítási csomagban (lásd majd rendeleti része) megállapított izolációs távolságok viszont az árutermelésre megállapított 0,9% fajtaidegen tűrési értékre vonatkoznak. **Hogyan garantálható az ökológiai termeszők számára az őket megillető egyenlő pozíció?**
- (iv) Az FVM alá tartozó Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság a *MON 810*-es moratórium környezettudományi kutatásait végző intézetek dolgozóival máig nem vette fel az érdemi kapcsolatot. Passzivitásának következtében a fajtatulajdonosok (Monsanto és Pioneer) megtagadták a független kutatóhelyekkel való együttműködést, s így lehetetlenné tették ezeknek a kutatásoknak a folytatását. A Monsanto a hazai élelmiszerbiztonsági vizsgálatok végzéséhez (KÉKI) sem adott vetőmagot. **Mire alapozhatók tehát a jövőben a Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság szakmai döntései?**
- (v) Esetleges kibocsátás után a GM-mentes árut igénylő piacokon (az európai piacok jelentős része ilyen) értékesítők árait megemeli a tisztaságot bizonyító, akkreditált laboratóriumban végzendő vizsgálat költsége. A GM-termék eközben azonos árban maradva a takarmánypiacot elfoglalhatja. **Mit szándékozik ez ellen tenni, hiszen ez súlyosan rontja a GM-mentes, hagyományos árukukorica-termeszők értékesítési esélyeit?**
- (vi) Az EFSA élelmiszerbiztonságra szakosodott adminisztrációja (GMO panel) igaztalan vádakkal illette a hazai *MON 810*-es moratórium környezettudományi indoklását. Számunkra úgy tűnik, hogy bár a kutatásokban résztvevők (MTA NKI ÖKO, SzIE ÁÖT, MTM, MTA TAKI TTO) ezt megválaszolták, hivatalos magyar hatósági válasz nem született. **Mi a magyar tárgyalódelegáció stratégiája a moratórium felfüggesztését kezdeményező EU Bizottsággal való tárgyalás során?**

A MON 810-es moratórium szakmai megalapozóinak hatósági kapcsolatairól

Darvas Béla

MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Budapest

- A környezettudományi munkákat komoly összegben a **KPI és kisebb részben a KvVM támogatta**. Ez utóbbi a Géntechnológiai Szakhatóság (Homoki/Rodics) felől érkezett.
- Az FVM Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatósága (MGH) sem a moratórium meghirdetése előtt (Oravetz/Székely), sem utána (Vértes/Akác) **nem támogatta a magyar környezettudományi vizsgálatokat, amire az általa meghirdetett moratóriumát alapozta**, sőt érzésem szerint akadályozta is ezeket. Például, 2004-ben azzal, hogy kérésünk ellenére tenyészidőn kívüli mintavételre adott számunkra engedélyt (Vértes/Székely) és általunk nem használt módszerrel, amivel kapcsolatban utólag a mintához tartozó szállítólevelet is megkövetelte. Ezt követően – a tenyészidőszak végén, tehát arra az évre már teljesen fölöslegesen – visszavonta a Pioneer-nak kiadott kibocsátási engedélyét, nekünk pedig nem volt hajlandó szállítási engedélyt kiadni a betakarítás utáni terület mintázására sem.
- A MGH (Vértes/Akác) **a moratórium meghirdetése után eltelt 19 hónapban egyszer sem vette fel a kapcsolatot a munkát végző négy intézet szakmai irányítóival** (Bakonyi/Biró/Darvas/Peregovics/Székács), ami éles ellentétben áll azzal, hogy miniszterük a moratóriumot az ő munkájukra alapította.
- A MGH a moratórium meghirdetése után eltelt 19 hónapban **nem védte meg a moratórium szakmai tartalmát** (nem is tehetette, ha a munkát végző irányítókkal nem konzultált), bizonyítja ezt az a levél, amit a szerzői válasz megfogalmazói – a demokrácia megcsúfolásaként – az EFSA-tól kaptak, amely arról tájékoztatja őket, hogy levelünk nem a hivatalos csatornákon érkezett, ami azt jelenti, hogy hasonló sem érkezett a hivatalos csatornákon, amelyhez a felszólalásunkat csatolni lehetett volna. A magyar moratóriumhoz környezettudományi munkát végzők tehát joggal érezhetik úgy, hogy csupán felhasználták őket, de **tényleges partnerként sem a magyar, sem az európai hatóságok adminisztrátorai nem kezelték őket**. Ez több mint meglepő; szerintem súlyos, vizsgálatot érdemlő hiba.
- A MGH **semmilyen lépést nem tett azért, hogy a hazai független vizsgálók vetőmaghoz jussanak**. Ha ez jogszabályi probléma, akkor az ő feladatuk lett volna ebben jogszabály-módosítást kezdeményezni. Erre éppen itt lenne a géntörvény-módosítás, amiben nyoma sincs az efféle igyekezetnek. Ennek következtében a Cry3-kutatásokra kapott jelentős KPI-támogatást ez évben visszaadtuk (szerződést bontottunk), míg a Monsanto annak a MON 810-es fajtacsoportnak a biztosítását is megtagadta tőlünk, amire a magyar moratórium fenntartásának vizsgálatai alapultak. Vetőmag nélkül, szárított és fagyasztott mintákkal dolgozunk az FVM által meghirdetett moratóriumért, aminek nem tényleges gazdája, s plusz terhet jelent a költséges analitikai ellenőrzés. Hogyan várhatja tehát a MGH vezetője az FVM minisztere, hogy a meghirdetett moratórium fenntartásához eredményeket kapjon, ha ezekhez a vizsgálatokhoz **adminisztrációja nem teremti meg a feltételeket és nem is kíváncsi az előrehaladásra**. Valóban haladnak a dolgok hozzáértő kutatók és kutatási munka nélkül is?
- Vértes Tímea Gráf miniszter úrnál tett látogatásunk alkalmával³² azt mondta, hogy hazánkban ezeket a munkákat már Kiss József végzi.³³ Illett volna erről előzőleg tájékoztatni azokat, akik munkáján a hazai moratórium alapul (értsd, hogy rájuk már nem számít a MGH). Azonban még csak nincs is így. Kiss József nem felkészült azokra a vizsgálatokra, amire a magyar moratórium alapul, s nem is azokat végzi. **Sem környezetanalitikai, sem védett lepkékkel, sem talajállatokkal, sem talaj-mikroorganizmusokkal, sem Cry1-rezisztenciára irányuló vizsgálatok nem folynak azon a tanszéken. Az ezekre való felkészülés kb. 5 évet vesz igénybe**. Helyettük kisparcellákon „faunisztikai” munka folyik, amely biometriai elemzésre alkalmas oksági kapcsolatok kimutatására aligha alkalmas. Bizonyítja ezt korábbi munkájuk, amely eredményeit a magyar moratórium meghirdetői nem tudtak felhasználni.

³² Erre az Élőlánc Magyarországért kért fel, mint független szakértőt

³³ Az ülésen hozzászóló Vértes szerint e környezettudományi munkára, egy munkatervi megbeszélés alapján Rodics adott ki engedélyt, aki mindezt megerősítette. Én, bár a KvVM-nél működő Géntechnológiai Szakhatóság szakértője vagyok, e munkatervi megbeszélésen és a döntésben nem vettem részt. A GEVB véleményéről csak elnöke nyilatkozhat, de úgy gondolom ez ügyben véleménye érdekes lehet.

Az Egerben rendezett Első Európai Természetvédelmi Biológiai Kongresszus genetikailag módosított növényekkel foglalkozó szimpóziuma

Székács András

MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest

Sikeresen és jelentős érdeklődés mellett zajlott le 2006. augusztus 22. és 26. között Egerben az 1. Európai Konzervációbiológiai Kongresszus.³⁴ A szervezők a Nemzetközi Konzervációbiológiai Társaság (*Society for Conservation Biology*, SCB), a Természetudományi Múzeum, valamint a tudományos tanácsadókkal kibővített magyar szervező bizottság³⁵ voltak. A rendezvényt kísérő jelentős nemzetközi figyelmet és a szervezés sikerét mutatta, hogy a konferencián közel 1000 regisztrált résztvevő jelent meg, ami – a jelentős mérvű szponzori segítség mellett – egyben a kongresszus anyagi sikerét is biztosította. Tekintetbe véve azt is, hogy egy kongresszussorozat induló rendezvényéről van szó, ilyen szintű szakmai részvétel a szervezők egyértelmű és kiemelkedő sikerét jelzi.

A szimpóziumok és műhelytalálkozók (*workshop*) formájában szervezett kongresszus 17 szimpóziumának egyike volt a Lövei Gábor szervezésében megtartott "A GM-növények természetének természetvédelmi következményei Európában"³⁶ című szekció. Sajnos a szimpózium iránt mutatott érdeklődés éles kontrasztban volt a kongresszus egészét övező figyelemmel: az e szekcióban tartott 6 előadáson legfeljebb egy-két tucatnyi hallgató jelent meg. Célkitűzése szerint a szimpózium arra vállalkozott, hogy összefoglalja a GM-növényekkel kapcsolatos európai tapasztalatokat, főként két példára, a nagy-britanniai és a magyarországi felmérések eredményeire összpontosítva. Ugyan a GM-növények világszintű termőterületeiben (>70 millió ha) az európai természet csekély hányadot képvisel, az európai ökológiai és biológiai sokszínűségi helyzet sajátos. Bár a mezőgazdaság a kontinens gazdasági tevékenységében kis súllyal szerepel – a megművelt területek a földrész összterületéhez képest jelentősek, s így a kontinensszintű ökológiai, valamint környezeti és életminőségi mutatókat jelentősen befolyásolhatják, illetve a környezetvédelmi területek a mezőgazdasági területek között mozaikosan helyezkednek el, ami szintén jelentős ökológiai következményekkel jár.

Nyitó előadásában Lövei Gábor (*Danish Institute of Agricultural Sciences*) a GM-növények biodiverzitási hatásairól végzett szabadszíriai felmérések tapasztalatairól nyújtott összefoglaló képet, melyben azt is megállapította, hogy a szakterületen megjelent közleményből igen kevés a konkrét eredményeket is tartalmazó. David Gibbons (*Royal Society for the Protection of Birds, Conservation Science, UK*) a szigetországban négyféle gyomirtószer-toleráns (HT) növényvel végzett szántóföldi (*small farm scale*) felmérések első éveinek eredményeit ismertette. A beszámoló egyik – és utóbbi hosszabb megbeszélést serkentő – eleme volt az, hogy a 10 millió eurós költségvetésű környezeti tanulmányt állami forrásból finanszírozták, és nem a később hasznot termelő biotechnológiai cégek költségére, bár utóbbiak szintén jelentős anyagi hozzájárulást tettek a szigetország szinte teljes területére kiterjedő vizsgálatok megszervezésében. Arra a kérdésre, hogyan érték el, hogy vetőmagot kapjanak a vizsgálatokhoz, elmondta, hogy a brit kormány lényegében ultimátum elé állította az érintett cégeket: ha a későbbiekben forgalmazni kívánnak HT-növényeket az országban, akkor kötelesek együttműködni a vizsgálatokhoz. A felmérés eredményeinek egy része lényegében technológiai jellegű volt (a HT-növények valóban ellenálltak a *glyphosate* gyomirtó szeres kezeléseknek), más hatások vizsgálata pedig csupán közvetett hatásokra irányult, s a madarak osztályánál magasabb rendű, valamint a talajlakó alacsonyabb rendű élőlényekre nem terjedt ki, amit az előadó is súlyos korlátként ismert el, mint ahogy azt is, hogy a hatóanyag szermaradékából adódó környezeti kockázatokat sem vették tekintetbe. A vizsgálatok eredményeképpen a GM-repce-, -szója és -cukorrépa köztermesztésbe vonását javasolták, míg a -kukoricáét nem. Chris Topping (*National Environmental Research Institute, Dánia*) a szántóföldi felmérésekre alapozott kockázatelemzést segítő, rendkívül részletes számítógépes modell kidolgozásáról számolt be. Szentkirályi Ferenc (MTA NKI) a *MON 810* GM kukorica ragadozó rovarokon végzett vizsgálatainak (témavezető: Kiss József, SzIE), Székács András és Darvas Béla (MTA NKI) pedig az ezen kukorica környezetanalitikai és védett lepkafajokon végzett vizsgálatainak tapasztalatairól számolt be. A szekció záró előadását Andreas Lang (*University of Basel*) pedig a lepkafajokra gyakorolt hatások mérésének egységesített módszerleírásáról adott hírt a GM-növények köztermesztésbe való kibocsátást követő monitorozásához.

³⁴ [1st European Congress of Conservation Biology \(http://www.eccb2006.org\)](http://www.eccb2006.org)

³⁵ [Tudományos tanácsadók: Ángyán J., Faragó S., Fekete G., Gallé L., Magyar G., Mahunka S., Matskási I., Papp L., Standovár, T., Szép T., Tardy J., Varga Z., Vida G., magyar szervező bizottság: Báldi A., Vörös J., Batáry P.](#)

³⁶ [The conservation consequences of growing genetically modified plants in Europe](#)

Rövid összefoglaló a 7. Magyar Ökológus Kongresszuson a GM-növényekkel kapcsolatban elhangzott előadásokról és munkaértekezletről

Bakonyi Gábor

SzIE, Állattani és Ökológiai Tanszék, Gödöllő

A kongresszus komoly figyelmet szentelt a GM-növényekkel kapcsolatos problémáknak. Ezt a tényt jelezte, hogy a megnyitó plenáris előadás és egy, a szervezők által kezdeményezett munkaértekezlet is ezzel a kérdéssel foglalkozott.

A plenáris előadást Lövei Gábor tartotta „Mi az értelme a genetikailag módosított növények lehetséges ökológiai hatásai vizsgálatának?” címmel. A kérdéskört széles tudományos kontextusba helyezte. Megállapította, hogy minden új technológia jelentős környezeti hatással járhat. Ezért szükséges a GM-növények termesztésével kapcsolatos hatások részletes és körültekintő vizsgálata. Kiemelte, hogy biodiverzitás-változások várhatók a termesztési területeken és ezek környékén, ami hatással lehet az ökoszisztéma-szolgáltatásokra, ezen keresztül a földi élet minőségére is.

„A genetikailag módosított növények termesztésének ökológiai vonatkozásai” című munkaértekezleten három előadás hangzott el a következők szerint:

- Lövei Gábor: Mennyit tudunk a GM-növények ökológiai hatásairól?
- Bakonyi Gábor és mtsai: GM-növények a talajzoológus szempontjából
- Jordán Ferenc: Táplálékhalózatok és modellezésük (hozzászólás).

Lövei Gábor a GM-növények és a föld felett élő ragadozó életmódú ízeltlábúakról, Bakonyi Gábor és mtsai. a föld alatt élő állatfajok és állat együttesek és a GM-növények közötti kapcsolatokról beszélt. Az irodalmi áttekintésekből kiderült, hogy a környezeti hatásokkal kapcsolatban a szükségesnél és kívánatosnál messze kevesebb publikált, tudományos vizsgálat történt eddig. A talajökológiai vizsgálatok különösen elhanyagoltak. Az irodalmi adatok szerint a legtöbb eddig vizsgált célparaméterre a GM-növényeknek nem volt hatásuk. Pozitív, vagy negatív hatást – nagyon durva közelítéssel – a paraméterek 15-20 %-ában találtak. Az ökológiai szempontok szerint negatívnak tekintendő hatások száma több mint a pozitív hatásoké. Jordán Ferenc egy új típusú, eddig még nem alkalmazott megközelítést javasolt. Szerinte elképzelhető, hogy a táplálékhalózatok vizsgálatának napjainkban kidolgozott hálózat modelljeivel kiválaszthatóak azok a fajok/fajcsoportok, amelyeket a hatásvizsgálatok monitorozása során vizsgálni kell.

Az előadások után – amelyben nem volt képviselője a hazai környezetanalitikai és ökotoxikológiai vizsgálatoknak³⁷ – élénk, főként tájékozódást segítő vita folyt különböző kérdésekről. Közülük a Föld lakosságának növekedése kontra GM-növények alternatíva váltott ki jelentős vitát, amely alapján világossá vált, hogy nem csupán ez a két választási lehetőség létezik. Darvas Béla részéről kritika érte a kisparcellás területeken folyó rutin jellegű „faunisztikai munkákat”, amelyek eltekintenek a génmódosított növények speciális hatásaitól, így csekély esélyük van valós hatások feltárására. A munkaértekezlet eredménye, hogy a GM-növényekkel kapcsolatos eddigi tudományos eredmények és meglévő problémák az ökológusok szélesebb körében tudatosultak, mint eddig.

³⁷ A vizsgálatokat végző kutatók, egy Cry3-as projekt elvesztése miatt (a fajtatulajdonosok nem biztosítottak számukra vetőmagot) nem tudták fedezni e konferencia részvételi költségeit.

Lopakodó GMO

Sajgó Mihály

Szent István Egyetem, Kémia és Biokémia Tanszék, Gödöllő

Már triviális lenne annak a hallatlan nyomásnak a leírása, amit a tőkeerős cégek (Monsanto, Pioneer stb.) annak érdekében fejtenek ki, hogy a jelentős fejlesztőmunkával előállított GM-növényeik piacát világméretűvé szélesítsék. Ennek előfeltétele azoknak az engedélyezési eljárásoknak a megindítása, melyek elengedhetetlenek egy-egy GM-fajta szabadföldi termesztéséhez. Ezek a cégek tisztában vannak azzal, hogy ilyen engedélyeztetési eljárás kedvezőbb fogadtatásra talál, ha azt nemzeti intézmény kezdeményezi.

A GM-növények terjesztése érdekében kifejtett hatalmi nyomás legfontosabb eszköze az anyagi juttatás. A kelet-európai kutatóintézetek és a megfelelő szakmai kapacitással rendelkező egyetemek anyagi ellátása közismerten nyomorúságos. Ezért ezek jól kihasználható terepet jelentenek a nemzeti és egyben európai engedélyeztetésre törekvő cégeknek. Így kézenfekvő, hogy az anyagi támogatás azon intézmények felé irányul, melyek készek tisztes mértékű *támogatás ellenében szellemi és szakmai potenciáljukat rendelkezésükre bocsájtani*. A gödöllői Mezőgazdasági Biotechnológiai Központ által gondozott „Magyar Biosafety Honlap”³⁸ alapos tárháza a fajtatulajdonosok ebbéli törekvéseinek. A honlapon érdekes momentum figyelhető meg: a Pioneer által négy hibrid és egy tiszta vonalú kukorica GM-változatára, valamint ezen alanyokra a Szent István Egyetem Növényvédelemtani Tanszéke által kért kibocsájtási engedélyek sorsát illetően.

Nyilvántartási szám	Növény	Genetikai esemény	A módosítás célja ³⁹	Kibocsátó
105735/1/2005/1		59122 x 1507 x NK603	RR + HT	
105907/8/2005		59122 x 1507 x NK603	RR + HT	
105735/1/2005/2		59122 x NK603	RR + HT	Pioneer Hi-bred Magyarország Rt.
106464/1/2005		1507 x NK603	RR + HT	
105735/1/2005/3		1507 x 59122	RR + HT	ELUTASÍTVÁ
105907/7/2005	kukorica	1507 x 59122	RR	
106464		59122	RR	
75940/4/2006/1		1507 x 59122	RR + HT	
75940/4/2006/2		1507 x NK603	RR + HT	SZIE Növényvédelemtani Tanszék
75940/4/2006/3		59122	RR	
75940/4/2006/4		59122 x 1507 x NK603	RR + HT	
75940/4/2006/5		59122 x NK603	RR + HT	ENGEDÉLYEZVE

Míg a Pioneer kérelmeit a Mezőgazdasági Géntechnológiai Hatóság elutasította, a Szent István Egyetem azonos fajtákra vonatkozó kérelmét engedélyezte.⁴⁰ A Pioneer beszivárgásának különös érdekessége, hogy a honosításra kész egyetemi tanszék vezetője ma már tagja a magyar *MON 810*-es moratórium feloldását indítványozó *EFSA* GMO paneljének,⁴¹ ahol *elvárt a szakmai függetlenség*. Az érdektelenségi nyilatkozatban (*Annual declaration of member's interest*, kelt 2006. július 17) ez a vezető kinyilvánítja függetlenségét, ugyanakkor e nyilatkozat egy másik rovatában elismeri, hogy témavezetője a (tanszéke által fogadott), Pioneer által szponzorált K+F munkának.

³⁸ http://biosafety.abc.hu/list_hun.php3?name=uid&like=%

³⁹ RR – Cry-toxint tartalmazó, HT – gyomirtó-rezisztens fajta

⁴⁰ Rodics szerint ennek oka, hogy Kiss megbeszélésük alkalmával környezeti hatásvizsgálatait számára ismertette

⁴¹ http://www.efsa.europa.eu/en/science/gmo/gmo_members.html;

Az Élőlánc Magyarországért levele az MTA elnökének

Kajner Péter, Ács Sándorné és Lányi András
Élőlánc Magyarországért

Az Élőlánc Magyarországért elnöksége nevében Lányi András levelet intézett Vizi E. Szilveszter úrhoz, a Magyar Tudományos Akadémia elnökéhez. A levelet eljuttattuk Bedő Zoltán úrhoz, az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézete (MGKI) igazgatójához is. A levélben a következőkre hívtuk fel elnök úr figyelmét:

Magyarország eddig tiszteletre méltó erőfeszítéseket tett azért, hogy **az ország megőrizze GM-növénymentes státuszát**, mely ökológiai és táplálkozástani megfontolások mellett jelentős piaci előnyt is jelent országunknak. Ennek az előnynek a **megtartása nemzeti érdek**. Ezt a státuszt alapjaiban veszélyezteti az MGKI – Monsanto szerződés, melynek létrejöttéről egyébként csak a véletlen folytán értesült a közvélemény.

Azon túl, hogy e szerződés hazánk GM-növénymentes státuszát veszélyezteti, az intézménybe és az általa előállított fajták tisztaságába vetett bizalmat is aláassa. Az MGKI nemzeti intézményünk, az itt folyó szakmai munka, a martonvásári fajták nemzeti kincseink közé tartoznak. Az az intézmény azonban, amely a GM-növények elterjesztésében gazdaságilag közvetlenül érdekelt céggel kötött szerződést – a közvélemény és az együttműködő termelők tudta nélkül – azzal a céllal, hogy kísérleti telepein ilyen fajták előállításába kezdjen, tovább már nem tud hitelesen GM-mentes fajtát kínálni. Tovább növelte kétségeinket az MTA honlapján szeptember 4-én elhelyezett, annak Reformbizottságától származó javaslat, amely szerint az **Akadémiai Agrárkutató Központot** éppen ebben az intézetben kellene létrehozni. Ez valószínűleg végét jelentené a hazánkban folyó független növény- és agrár-környezetvédelmi, agrokémiai és talajtani, továbbá állatorvosi kutatásoknak.

Az MGKI Monsantoval kötött szerződése tehát alapvető nemzeti érdekeket sért, ezért arra kértük Vizi E. Szilvesztert, hogy a szerződést nemzeti érdekeink szem előtt tartásával vizsgálja felül, és e vizsgálat eredményét hozza nyilvánosságra. Azért fordultunk az elnök úrhoz ebben a kérdésben, mert a Magyar Tudományos Akadémia, mint a magyar tudomány és a magyar szellemi közélet tisztaságáért is felelős legmagasabb tudományos testület feladata, hogy az **egyes intézményeinek rövidtávú érdekeit a nemzet hosszú távú céljainak alárendelje**.

Elvárjuk továbbá, hogy az MTA köztestületi tagjai hivatalos minőségükben tartózkodjanak az egyoldalú nyilatkozatoktól, különösen olyan területen, ahol nincs és a megfelelő kutatási eredmények híján egyelőre nem is lehet közös álláspont. Ha pedig saját szakmai illetékességük határain túlmenő kérdésben nyilvánítanak véleményt, vegyék figyelembe az érintett tudományterületek képviselőinek véleményét is. A koegzisztencia törvénnyel kapcsolatos MTA álláspontot kidolgozó *ad hoc* bizottság tagjai nem így jártak el, valamint Dudits Dénes, Bedő Zoltán és Balázs Ervin megnyilatkozásai a genetikailag módosított növények fő- és mellékhatásainak vizsgálatával kapcsolatban ismételten **megsértették a fenti, szerintünk minden tudósra nézve kötelező erkölcsi elveket**.

Korunkban a politikai döntések egyre gyakrabban szorulnak tudományos alátámasztásra, ezzel párhuzamosan nő a tudományos viták szereplőire nehezedő politikai illetve gazdasági nyomás. Magyarországon talán a bős-nagymarosi krízis volt az első, de semmi esetre sem az utolsó példa erre. A Magyar Tudományos Akadémia megnyilatkozásai ilyenkor sorsdöntőek lehetnek, s növelhetik, de alá is áshatják a tudományba és a tudományos köztestületbe vetett bizalmat. Bízunk benne, hogy elnök úr ezt mérlegelve alakítja ki álláspontját és hozza meg intézkedéseit.

Az Akadémiai Agrárkutató Központ tervéről

Kőmíves Tamás

MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Budapest

Szeptember 11-én kaptuk kézhez az „*Akadémiai reformmal összefüggő átalakítási javaslat az MTA agrárkutató hálózatában*” című dokumentumot.⁴² Ez a tervezet igen magas készütségi állapotú (határozati javaslat jelleggel tartalmaz határidőket, konkrét intézkedések és lépések sorát, költség- és látványtervet), és a Reformterv októberi elfogadását követően **2007. márciusában megszüntetné az MTA három, budapesti székhelyű agrárkutató** (Állatorvos-tudományi, Növényvédelmi, valamint Talajtani és Agrokémiai) **intézetének jogi önállóságát**, és a Martonvásáron kialakítandó, ún. Agrárkutató Központ részévé tenné őket. Az intézetek telephelyeit átadná az Államkincstárnak, és az intézeteket az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézete egyik szántóföldjére felépítendő épületekbe költöztetné.

A fenti tervezet elkészítése során ***nem történt egyeztetés az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsával, az MTA Élettudományi Kuratóriumával, az MTA Agrártudományok Osztályával, az MTA négy érintett intézetének vezetőjével, ezen intézetek tudományos tanácsával, kutatói és munkahelyi kollektívájával***, és (tudomásom szerint) nem készült hatástanulmány, valamint nem történt meg a költöztetés kockázatainak elemzése sem – jóllehet a tervezett reform ismertetője szerint a reformjavaslat „*széleskörű egyeztetéssel*” készült, s „*nem azonos a kényszerű és öncélú integrációval*”.⁴³ A javaslat valójában meghökkenítő hirtelenséggel (2006. szeptember 4.) került nyilvánosságra, csupán egy héttel előzve meg az intézetek költözésére vonatkozó konkrét tanulmányterv közzétételét.

Jóllehet a tervezet beható szakmai elemzése hosszabb időt vesz igénybe (ezt az érintett intézetek munkatársai elkezdték), az azonban első olvasásra is szembeötlő, hogy benne, esetenként igen furcsa logikai rendben, meghatározó hatású javaslatok találhatók – gyakorlatilag indoklás és meggyőző érvanyaggal történő alátámasztás nélkül.

Sajnálatosnak tartom, hogy egy, a mezőgazdasági kutatás alapjait érintő elképzelés ilyen mélységű kidolgozásig juthatott el a szakmailag, intézményileg és személyileg legközvetlenebb módon érintettek megkérdezése és aktív részvétele nélkül. ***A tervezetben leírt intézetmegszüntetést, illetve összevonást megalapozatlannak és elhamarkodottnak vélem, és kérem az MTA vezetését, tegye lehetővé, hogy az MTA Agrárkutató Központ elképzelés kialakításában a szakmai szempontok érvényesülhessenek.***

⁴² <http://www.nki.hu/reform/>

⁴³ <http://www.mta.hu/index.php?id=1632>